

SVENSKT NÄRINGSLIV

Justitiedepartementet

Enheten för immaterialrätt och transporträtt

Anders Olin

103 33 Stockholm

Vår referens/dnr:

2024-119

Er referens/dnr:

Ju2024/01712

2024-10-25

Svenskt Näringslivs yttrande över Ds 2024:18, Nya regler om geografiska beteckningar och internationella varumärken

1. Några inledande kommentarer

Föreningen Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna synpunkter på utredningen Ds 2024:18, Nya regler om geografiska beteckningar och internationella varumärken och vill med anledning av detta lämna följande kommentarer.

Svenskt Näringsliv är en organisation som har 60 000 medlemsföretag från alla typer av branscher. Det gör att Svenskt Näringsliv inte företräder en enskild branschs syn på de aktuella frågorna utan har ett brett näringslivsperspektiv.

De frågor som aktualiseras i betänkandet har inte minst en stor betydelse i ljuset av att många företag är inbegripna i globala värdekedjor. Det gör att ett handelsperspektiv är centralt. Det som behandlas i utredningen har berör en del principiella frågor, som inte primärt tas upp i utredningen. Svenskt Näringsliv väljer att även beröra dessa.

Svenskt Näringsliv kommer att yttra sig över följande frågor:

- De nya rättigheternas roll och funktion
- Rollfördelning
- Tillsyn och kontroll
- Information till olika aktörer

2. De nya rättigheternas roll och funktion

Det har varit en lång resa fram till att vi har fått nya regler på plats kring skydd för geografiska beteckningar kopplade till hantverks- och industriprodukter. Svenskt Näringsliv har varit mycket aktivt under flera år för att påverka regelverket. Klart är att föreningen

Svenskt Näringsliv Confederation of Swedish Enterprise

Postadress/Address: SE-114 82 Stockholm Besök/Visitors: Storgatan 19 Telefon/Phone: +46 (0)8 553 430 00
svensknaringsliv.se Org. Nr: 802000-1858

Svenskt Näringsliv tillhör de som varit allra mest kritiska till att överhuvudtaget införa denna nya rättighet.

Det är samtidigt så att regelverket nu är på plats. Föreningen Svenskt Näringsliv vill därför påpeka att även om vi motsatte oss regelverket är det viktigt att det nu hanteras på allra bästa sätt. Från svenskt perspektiv är det viktigt att även svenska aktörer tar vara på de möjligheter som skyddet ger.

Förväntas kan att frågor om dessa geografiska beteckningar kommer att få ett stort utrymme i exempelvis EU:s handelsavtalsförhandlingar. När det gäller geografiska beteckningar för jordbruksprodukter har Sverige oftast enbart fått in en skyddad beteckning, nämligen "svensk vodka". Andra länder, såsom Frankrike, har däremot ofta fått med långa listor av olika skyddade beteckningar.

Frågan om hur denna nya rättighet ska kopplas till regeringens strategi för utrikeshandel har fallit utanför utredningens uppdrag. Det är dock inte desto mindre en viktig fråga. Till detta kommer att utredningen inte heller lyfter frågor om information till aktörer som kan beröras.

Patent- och registreringsverket arbetar med informationsgivning till allmänheten, inte minst via sin hemsida. Det är viktigt med ett tydligt informationsuppdrag också kring de nya skydden för geografiska beteckningar. För det som skulle kunna skyddas här kan också samarbete ske med exempelvis Nämnden för hemslöjdsfrågor.

Så vitt föreningen Svenskt Näringsliv erfar finns det väldigt liten kunskap i Sverige kring de här frågorna. För att kunna göra riktade insatser kring information behövs till att börja med en analys av hur behoven ser ut på den svenska marknaden. Den typen av analys är också helt nödvändig för att veta vilka positioner Sverige ska ta när det på EU-nivå förhandlas internationella överenskommelser. Utan en väl underbyggd analys är risken stor att svenska aktörer missgynnas i förhållande till andra medlemsstater.

På EU-nivå genomförs för närvarande en undersökning om hur medvetenheten om den nya rättigheten kan höjas. Svenskt Näringsliv har lämnat synpunkter. Dessa bifogas till remissyttrandet. De åtgärder som diskuteras på EU-nivå måste också följas upp på nationell nivå.

3. Rollfördelning

Den rollfördelning som utredningen föreslår mellan EU:s immaterialrättsmyndighet (EUIPO) och svenska Patent- och registreringsverket (PRV) är tydlig. Tydlig rollfördelning är viktigt för att den här typen av regelverk ska kunna tillämpas och förstås i praktiken av olika aktörer. Det är fullt rimligt att ansökningar ska lämnas direkt till EUIPO.

För föreningen Svenskt Näringsliv finns dock en oklarhet när det gäller den egenförsäkran som ska lämnas. Ska det för svenska produkter enbart lämnas en egenförsäkran i Sverige eller i alla länder där produkten släpps på marknaden? Detta skulle behöva klargöras.

4. Tillsyn och kontroll

Enligt utredningens förslag ska PRV ha ett ansvar för tillsyn och kontroll, detta dock utan att få några resurser för detta uppdrag. Det anses kunna hanteras inom befintliga resurser, se s. 85 i utredningen. Såsom framgått av ovan gjorda beskrivning av avsaknad av analys kring hur omfattande detta skydd kan komma att användas är det omöjligt idag att säga hur omfattande uppdraget kan komma att bli. Det är därmed också omöjligt idag säga om uppdraget kan komma att kräva större resurser.

När det gäller de möjligheter att ingripa uppstår en rad frågetecken. I förslaget till 4 § lag om kontroll av skyddade beteckningar på hantverks- och industriprodukter anges vad PRV ska ansvara för. Myndigheten FÅR ingripa är vad som står i förslaget. Vad innebär detta i praktiken gällande omfattning och så vidare?

Till detta kommer oklarheter kring hur myndigheten kan agera. Det vore önskvärt om myndigheten också kunde väcka talan i den mån deras kontroller avslöjar exempelvis omfattande kopiering.

I utredningen, s. 38, framhålls att PRV redan idag har ett tillsynsansvar när det gäller kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Det har från användarhåll ifrågasatts om myndigheten har tagit detta tillsynsansvar på nödvändigt allvar. Föreningen Svenskt Näringsliv har vid flera tillfällen betonat att PRV inte har tagit nödvändigt ansvar kring upphovsrättsliga frågor. Ska myndigheten på riktigt vara ett center för de immaterialrättsliga frågorna måste även upphovsrättsliga frågor ges tillräckligt utrymme.

Utredningens förslag innebär att PRV än en gång får ansvar för en rättighet som ligger vid sidan av myndighetens traditionella ansvar vilket helt klart riskerar försvåra måluppfyllnad. Myndigheten behöver för detta ha tydligare riktlinjer samt ett rapporteringskrav.

Det kan också konstateras att man i utredningen tycks sakna perspektiv kring piratkopiering. En av utgångspunkterna för att skyddet införs har varit erfarenheter från geografiska beteckningar för jordbruksprodukter. En sådan erfarenhet är att skyddade produkter, som champagne, kan betinga högre pris.

Finns möjlighet att tjäna mer pengar är det också något som lockar till sig kriminella aktörer. Geografiska beteckningar kan således komma att sättas på produkter med enda avsikt att tillskansa sig mer pengar. Den svenska myndigheten måste ha förmåga att gripa in mot detta.

5. Information till olika aktörer – ”lätt att göra rätt”

Utredningens förslag om ansvar vid intrång, med kopplingen till varumärkesrättens sanktioner, är fullt rimligt. Det finns ingen anledning att bygga upp andra strukturer för intrång än sådana som redan är etablerade.

Det som föreningen Svenskt Näringsliv dock vill framföra är att det måste vara lätt att göra rätt. Genom den uppräknade som görs i föreslagna 1-2 §§ lag om sanktioner vid intrång i rätten till vissa skyddade beteckningar är tydligt att många, även med de bästa av avsikter,

kan komma att göra fel. För den som läst igenom listorna av skyddade beteckningar som finns i handelsavtal är det tydligt att det är fråga om omfattande skydd.

Det kan många gånger vara svårt även för den som vet att leta efter vad som är skyddat som geografiska beteckningar. Hur många svenska småföretagare vet att EU:s handelsavtal med Vietnam innebär sanktioner för den som börjar använda "Hạ Long" eller "Cao Phong" på ett felaktigt sätt?¹ Hur många svenska småföretagare vet var de ska leta efter information om vad som är skyddade beteckningar?

Föreningen Svenskt Näringsliv vänder sig alltså inte mot de föreslagna sanktionerna i sig. Svenska företag ska dock ges rimliga förutsättningar att undvika sanktioner. De ska helt enkelt ges rimliga förutsättningar att göra rätt.

6. Några avslutande kommentarer

Det skydd som kommer att införas på EU-nivå från 1 januari 2025 är något nytt för Sverige. Många andra medlemsstater har redan erfarenheter av denna typ av skydd, vilket också gör att det finns en medvetenhet utbredd om att skydd för den här typen av geografiska beteckningar existerar.

För konsumenter och företag i Sverige saknas den medvetenheten. Det ställer extra höga krav på informationsinsatser och även på tillsyn. Klart är att utredningen inte hade dessa frågor i fokus utan bara de rent rättsliga. De andra aspekterna på införandet av ett helt nytt skydd bör också utredas och leda till konkreta åtgärder.

Christina Wainikka
Policyexpert för immaterialrätt

¹ Se artikel 12.25 med hänvisning till bilaga 12-A del B. De två exemplen är nummer 32 respektive 39 i listan.